

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาทักษะของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา : กรณี ศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดคูสิดาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านการกำหนดนโยบาย ๒) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ๓) ด้านการนิเทศการเรียนการสอน ๔) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ พบว่า ส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน ๖๑ คน คิดเป็น ร้อยละ ๖๑.๐๐ เพศชาย จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐๐ มีอายุระหว่าง ๒๕ – ๓๕ ปี จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๐๐ ระหว่างอายุ ๓๖ - ๔๐ ปี จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐๐ ระหว่างอายุ ๔๑ – ๔๕ ปี จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๐๐ ระหว่างอายุ ๔๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๐๐ มีประสบการณ์น้อยกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ ประสบการณ์ระหว่าง ๑๑ – ๑๕ ปี จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐๐ ประสบการณ์ระหว่าง ๑๖- ๒๐ ปี จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ ระหว่างอายุ ๒๑ ปี จำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐๐ มีผู้บริหาร จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๐ ครูจำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๐๐

ผลการวิจัยพบว่า ศึกษาทักษะของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา : กรณี ศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดคูสิดาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ระดับทักษะของผู้บริหารและครูผู้สอนอยู่ในระดับ มาก ดังนี้ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการจัดนิเทศการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน

**๕.๑.๒ ทักษะของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
มัธยมศึกษา: กรณี ศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร**

ผลการวิเคราะห์ทั้ง ๔ ด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ย ทักษะของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแล้วเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลปรากฏดังนี้

๑. ด้านกำหนดนโยบาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ให้อบรมนักเรียนทั้งด้านความรู้และความประพฤติ รองลงมา คือ กำหนดระเบียบโรงเรียนว่าด้วยจรรยาบรรณนักเรียน จัดให้มีการอบรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่ครูผู้สอนทุกคน อย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ และข้อที่ผู้บริหารและครูให้ทักษะต่อคุณธรรม จริยธรรมน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนกล่าวอบรมความประพฤตินักเรียนในห้องประชุมประจำสัปดาห์

๒. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ จัดให้มีห้องฝึกจริยศึกษาหรือห้องพระพุทธศาสนาในโรงเรียน รองลงมา คือ จัดนิทรรศการแสดงความสำคัญในวันสำคัญทางศาสนา จัดให้มีส่วนป่าในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนใช้ในการฝึกสมาธิและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตามลำดับ และข้อที่ผู้บริหารและครูให้ทักษะต่อคุณธรรม จริยธรรมน้อยที่สุด คือ จัดป้ายนิเทศแสดงประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญ หรือ ผู้ปกครองนักเรียนในห้องที่ถือปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น

๓. ด้านการนิเทศการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก อบรมนักเรียนทันที ที่เห็นว่านักเรียนประพฤติ ปฏิบัติไม่เหมาะสม รองลงมา คือ ผู้บริหารเสนอแนะให้ครูนำบุคคลในห้องที่ประพฤติ ปฏิบัติดีมาเป็นตัวอย่างประกอบการสอน ผู้บริหารเสนอแนะให้ครูเน้นความประพฤติที่ดีของนักเรียนมากกว่าการตอบคำถามข้อสอบ ตามลำดับ และข้อที่ผู้บริหารและครูให้ทักษะต่อคุณธรรม จริยธรรมน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารเสนอแนะให้ครูฝึกนักเรียนทำสมาธิก่อนเรียนทุกวัน

๔. ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ จัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาต่อต้านยาเสพติด รองลงมาคือ จัดกิจกรรมประกวดการสวดมนต์สรภัญญะ นำนักเรียนไปทำพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะที่วัด ตามลำดับ และข้อที่ผู้บริหารและครูให้ทักษะต่อคุณธรรม จริยธรรมน้อยที่สุด คือ จัดกิจกรรมการสวดมนต์บทสวดยาวในตอนเย็นทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์

ผลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา : กรณี ศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ๑ ด้านการนิเทศการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับ ทักษะของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา : กรณี ศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้าน อภิปรายผล ได้ต่อไปนี้

๑. ด้านการกำหนดนโยบาย ส่วนมากให้ครูยกย่องหรือมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี จัดให้ครูศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ดังนั้น ความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนอย่างชัดเจน ทั้งนี้ คงเนื่องจากผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่าสถานศึกษา ยังให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนน้อยเกินไป ขาดแผนงาน แนวทางและการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ว่า ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่คุณธรรมและค่านิยมต่างๆ ไม่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ มีสามเหตุและอุปสรรคที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการดำเนินงานการบริหารงานโรงเรียนหลายประการและประการหนึ่งที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดปรัชญาแนวคิดและนโยบายระดับโรงเรียน ลักษณะของโรงเรียนที่สามารถกำหนดแนวคิด ปรัชญาและนโยบายของตนเองได้ จะมีเอกลักษณ์และการปลูกฝัง สร้างเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ทุกประการ โรงเรียนในแนวคิดการสร้างเสริมจริยธรรมเกิดขึ้นได้ไม่มากนัก ที่น่าจะได้มีการส่งเสริมพัฒนา และเน้นในทางปฏิบัติให้มากขึ้น เพราะการเสริมสร้างกระบวนการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรมที่ปฏิบัติได้ยากและเห็นผลที่เกิดขึ้นในระยะยาว

๒. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ส่วนมากจัดให้มีห้องฝึกจริยศึกษาหรือห้องพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ทั้งยังจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้ คงมองเห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมหรือการพัฒนาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยจะต้องให้เกิดความเหมาะสมที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน สอดคล้องกับ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ที่กล่าวถึงปัญหาในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม การจัดสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน บริเวณพักผ่อนให้สะอาด สวยงามมีระเบียบและร่มรื่นด้วยตัวครูเองยังเป็นปัญหาอีกด้านหนึ่งที่กระทบต่อคุณธรรมในการเสริมสร้างให้นักเรียนหลายๆ ด้าน โรงเรียนขาดการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องนี้ จะมีสภาพที่ไม่น่าดู ไม่น่าอยู่ ส่งผลให้บรรยากาศการเรียนรู้ ไม่น่าดูและไม่น่าเรียน โรงเรียนจะมีลักษณะขาดความสดชื่น ไม่สวยงาม ไม่น่าดูและไม่น่าเรียน สิ่งเหล่านี้อาจไม่ได้พบทุกอย่างแต่ก็ปรากฏเนื่องๆ อยู่เสมอการจัดสภาพของโรงเรียนให้สวยงาม เป็นสิ่งที่กระทำและสร้างเสริมได้ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่อยู่ในโรงเรียน

๓. ด้านการนิเทศการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมองเห็นว่า เรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับนักเรียนในยุคปัจจุบัน เนื่องจากสภาพสังคมยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมเป็นเกิดปัญหาขึ้นมากมายหลายด้าน ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหา หากการจัดการเรียนการสอนที่ขาดรูปแบบที่เหมาะสมที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน สอดคล้องแนวความคิดของ **มารุต บุญนา** ได้กล่าวถึง บทบาทของครูในการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไว้ว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาทุกคนมีความสามารถในการอบรมสั่งสอนวิชาการต่างๆ ได้ทุกวิชาด้วยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งนี้เพราะครูมีจำนวนจำกัด ดังนั้น คุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นวิชาหนึ่งที่ครูทุกคนควรมีความรู้เป็นอย่างดีและสามารถนำมาบูรณาการกับหลักของความรู้ในวิชาที่สอนได้ทุกวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความประพฤติ โดยเน้นให้มีคุณลักษณะควบคู่กันให้ยิ่งหย่อนกว่ากันในทุกวิชา

๔. ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ควรจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา โดยจัดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ คงเนื่องมาจากมองเห็นว่า กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์สำหรับนักเรียนนอกจากจะเป็นการส่งเสริมทำนุบำรุงพระศาสนาแล้ว ยังกิจกรรมในการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย สอดคล้องกับการวิจัยของ **กมล สุวรรณรงค์** ที่ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาและผลสัมฤทธิ์การศึกษาศาสนาของนักเรียนอาชีวศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรม ระดับ ปวช . ในสถานศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาของนักเรียนส่งผลให้นักเรียนเล็งเห็นความสำคัญของวิชาพุทธศาสนา และประกอบกิจกรรมกิจวัตรสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนและได้รับความรู้ทางศาสนาจากวัดเป็นส่วนมาก ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา

ถือว่าเป็นกิจกรรมอันสำคัญที่สามารถพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ ทักษะของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา : กรณี ศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดคุสิตาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริหารมีทักษะต่อคุณธรรม จริยธรรม เกี่ยวกับ ด้าน จัดสภาพสิ่งแวดล้อม ด้านการนิเทศการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน น้อยกว่า ครูผู้สอน ซึ่งไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑. ด้านกำหนดนโยบาย

- ๑) ผู้บริหารควรมีนโยบายที่ชัดเจนและ ควรนำพาโรงเรียนไปทิศทางที่เน้นคุณธรรม เน้นวิชาการแล้วนานโยบายลงมือปฏิบัติจริง
- ๒) ผู้บริหารควรลงมือปฏิบัติมากกว่าการพูด และเน้นเอกสาร
- ๓) ผู้ปกครองควรสละเวลาให้ลูกบ้างไม่ใช่ปล่อยให้เป็นภาระของโรงเรียนแต่อย่างเดียว
- ๔) ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายใช้ให้เป็นรูปธรรมในการนำลงสู่ผู้เรียนให้มากกว่านี้

๒. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม

- ๑) ผู้บริหารควรจัดการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม
- ๒) ต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนมากกว่านี้

๓. ด้านการนิเทศการเรียนการสอน

- ๑) ควรกำหนดนโยบายการนิเทศให้ดีเสียก่อน
- ๒) ต้องฝึกสมาธิของนักเรียนให้มีความอดทน มีวินัย
- ๓) ผู้บริหารควรนิเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและ

พัฒนาในทางที่ดี

- ๔) ผู้บริหารควรมีการนิเทศในรูปแบบหลากหลาย

๔. ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน

- ๑) ควรเน้นเฉพาะกิจกรรมที่สำคัญๆ เท่านั้น และเป็นการปลูกฝังคุณธรรม
- ๒) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และควรเป็นกิจกรรมที่นักเรียนจาก
- ๓) ควรจัดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมและควรมีประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

เพื่อเกิดการเรียนรู้

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

๑. ควรศึกษาทักษะของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรม
- จริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่การศึกษาอื่นๆ
๒. ควรศึกษาบทบาทผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
- ของนักเรียน